

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту

О.О. Ляшко
«—» ————— 2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ»**

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Кваліфікація	доктор філософії з права
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2021

Розробник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Микола Петрович Недюха

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

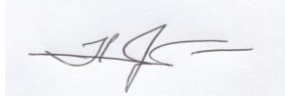
Протокол № 1 від «31 » серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного
та приватного права

В.Ю. Швачка

Погоджено:

Гарант освітньої програми

М.П. Недюха

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	16	8
Семестр:	2	Практичні заняття:	-	-
Тижневe навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	16	4
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	88	108
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни: ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста спеціальності 081 Право чи спорідненої/еквівалентної спеціальності (зокрема, за результатами процедури визнання іноземних документів про освіту іноземців).

Мета вивчення дисципліни:

Метою вивчення дисципліни *«Теорія правової держави»* є виявлення змісту, функцій та призначення сучасної правової держави, особливостей її позиціонування та конструювання соціального та політико-правового простору у національному та європейському просторі. Зазначене передбачає оволодіння сучасною теорією правової держави в її усталених сутнісних характеристиках: парадигмальних, правових, соціальних, ідеологічних з відповідним понятійно-категоріальним апаратом, функціями та пріоритетами діяльності, зокрема реалізацією прав і свобод людини та громадянина, законотворчим і законодавчим потенціалом тощо. Значна увага також приділяється питанням логіки та послідовності процесу інтеграції України до європейського правового простору.

Предмет навчальної дисципліни *«Теорія правової держави»* забезпечує глибоке та всебічне засвоєння аспірантами знань про сучасну правову державу як визначального суб'єкта діяльності, що уособлює інтереси українського народу.

Завданням дисципліни *«Теорія правової держави»* є:

-дослідження змісту та функцій, призначення сучасної правової держави, джерел її походження, історико-правової еволюції та демократичних форм її втілення;

- з'ясування змісту теоретико-правових категорій, які відображають генезу, сучасний стан та зміст діяльності правової держави;
- розгляд сучасної правової держави як основного суб'єкта забезпечення процесу соціальних змін в Україні, її євроінтеграційних прагнень;
- здійснення порівняльного аналізу генези, практики становлення правової держави в Україні та державах-членах Європейського Союзу;
- з'ясування основних напрямів і тенденцій політико-правового та соціального забезпечення/вдосконалення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в сучасній Україні.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1	Мати передові знання з права, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері права.
ПРН 4	Планувати та виконувати наукові дослідження в галузі права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних методів, методик з дотриманням норм професійної та академічної етики.
ПРН 7	Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері права, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

Програмні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни «Теорія правової держави» здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та фаховими (ФК) компетентностями:

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 1			
ЗК 4. Формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.		ПРН 4		ПРН 7
ЗК 7. Здатність працювати в			ПРН 4	

міжнародному контексті.				
Фахові компетентності (ФК)				
ФК 1. Здатність здійснювати наукову діяльність. Планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права, всесвітньої історії, історії України та історії Криму, як складової загальної історії, філософії науки та новітніх інформаційно-комунікативних технологій для досягнення наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та суміжних галузей.	ПРН 1	ПРН 4		ПРН 7
ФК 3. Здатність здійснювати педагогічну діяльність. Вміння гнучко організовувати та здійснювати освітній процес професійної підготовки фахівців за певним видом професійно-орієнтованої діяльності у галузі права, в тому числі на деокупованих територіях.	ПРН 1		ПРН 4	
ФК 5. Здатність до законодавчої та правозастосовної діяльності Вміння застосовувати норми права, подавати обґрунтовані пропозиції.	ПРН 1			ПРН 7

Основними результатами вивчення навчальної дисципліни «*Теорія правової держави*» є: оволодіння теорією правової держави в єдності її парадигмальних, функціональних, соціальних, світоглядних підвалин, понятійно-категоріального

апарату та способів політико-правової аргументації; нормативно-правове забезпечення діалогу влади і народу, правової держави та громадянського суспільства, реалізації євроінтеграційних прагнень України; формування критичного мислення як загальнонаукового засобу професійного спілкування, розв'язання як традиційних, так і нестандартних ситуацій та завдань діяльності правової держави; здійснення моніторингу вітчизняного та зарубіжного правового простору, аналіз та конструктивне використання отриманих емпіричних результатів (як засобів аргументації, діалогу та полеміки, критичного осягнення їх контенту, сутності та призначення) в частині вдосконалення діяльності правової держави та становлення громадянського суспільства, забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Правова держава: сутність, генеза, особливості становлення в Україні.

Питання до семінарського заняття.

Тема 2. Основні концепції розвитку правової держави.

Питання до семінарського заняття.

Тема 3. Принцип народовладдя в діяльності правової держави. Форми здійснення народовладдя в Україні.

Питання до семінарського заняття.

Тема 4. Теорії демократії: теоретико-методологічний та правовий потенціал правової держави.

Питання до семінарського заняття.

Тема 5. Правова держава: конституційно-правові засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Питання до семінарського заняття.

Тема 6. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правові засади здійснення.

Питання до семінарського заняття.

Тема 7. Російсько-українська гібридна війна: сутність, особливості протікання, політико-правові засоби ідентифікації та протидії.

Питання до семінарського заняття.

Тема 8. Правова ідеологія українського суспільства: потенціал реалізації державної правової політики.

Питання до семінарського заняття.

Тема 9. Політико-правові механізми ідентифікації, запобігання та протидії корупції в Україні.

Питання до семінарського заняття.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінари	раво р.	інд	сам.роб.	
Тема 1. Правова держава: сутність, генеза, особливості становлення в Україні.	14	2	2			10
Тема 2. Основні концепції розвитку правової держави.	13	1	2			10
Тема 3. Принцип народовладдя в діяльності правової держави. Форми здійснення народовладдя в Україні.	13	1	2			10
Тема 4. Теорії демократії: теоретико-методологічний та правовий потенціал правової держави.	12	2	2			8
Тема 5. Правова держава: конституційно-правові засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина.	14	2	2			10
Тема 6. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правові засади здійснення.	14	2	2			10
Тема 7. Російсько-українська гібридна війна: сутність, особливості протікання, політико-правові засоби ідентифікації та протидії.	14	2	2			10
Тема 8. Правова ідеологія	13	2	1			10

українського суспільства: потенціал реалізації державної правової політики.						
Тема 9. Політико-правові механізми ідентифікації, запобігання та протидії корупції в Україні.	13	2	1			10
Залік						
Усього годин	120	16	16			88

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінари	8раво р.	інд	сам.роб.	
Тема 1. Правова держава: сутність, генеза, особливості становлення в Україні.	15	2	1			12
Тема 2. Основні концепції розвитку правової держави.	13	1				12
Тема 3. Принцип народовладдя в діяльності правової держави. Форми здійснення народовладдя в Україні.	12	1	1			10
Тема 4. Теорії демократії: теоретико-методологічний та правовий потенціал правової держави.	12					12
Тема 5. Правова держава: конституційно-правові засади забезпечення прав і свобод людини та	12	1				11

громадянина.						
Тема 6. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правові засади здійснення.	12	1				11
Тема 7. Російсько-українська гібридна війна: сутність, особливості протікання, політико-правові засоби ідентифікації та протидії.	14	1	1			12
Тема 8. Правова ідеологія українського суспільства: потенціал реалізації державної правової політики.	15		1			14
Тема 9. Політико-правові механізми ідентифікації, запобігання та протидії корупції в Україні.	15	1				14
Залік						
Усього годин	120	8	4			108

4. Організація самостійної роботи

4.1. Підготовка до семінарських занять. Здобувачі третього освітньо-наукового рівня вищої освіти відповідно до визначеного плану семінарських занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорення їх вирішення на заняттях.

4.2. Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

4.3. Індивідуальні завдання.

Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Державна правова політика: сутність та політико-правові засоби реалізації.
2. Апроксимація, адаптація та гармонізація вітчизняного законодавства - визначальні політико-правові напрями забезпечення процесу наближення України до правових стандартів держав-членів Європейського Союзу.
3. Інституційна модель ідентифікації, запобігання та протидії корупції в Україні.
4. Конституційно-правовий потенціал реформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні.
5. Політико-правові особливості становлення громадянського суспільства в Україні.
6. Особливості політичної влади в сучасній Україні.
7. Політична і державна влада: сутність, форми та механізми реалізації.
8. Російсько-українська гібридна війна: сутність, особливості протікання, політико-правові засоби ідентифікації та протидії.

Комплексне завдання

Підготувати авторський проект закону "Про протидію корупції "з визначенням:

- а) мети законопроекту;
- б) вихідних принципів протидії корупції;
- в) системи понятійно-категоріального апарату (дефініцій) в частині розуміння сутності корупції, а також інституційних засобів забезпечення протидії корупції;
- г) правових засобів протидії корупції (інформаційно-аналітичних, організаційно-управлінських, кадрових, науково-технічних, ресурсних тощо);
- д) засобів мотивування громадян до протидії корупції в частині інформування, реагування на виклики і загрози, що пов'язані з корупцією;
- е) обґрунтування сутності правової норми відповідно до її структури (особливу увагу звернути на санкції та винагороду як засіб мотивації громадян);
- з) висновків, перехідних положень до більш досконалого законопроекту.

При цьому керуватися Веберівським розумінням сутності корупції, згідно з яким найбільш загрозовою є державно-адміністративна корупція.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Поняття держави. Теорії виникнення держави.
2. Основні ознаки та функції держави.
3. Правова держава: сутність, генеза, ознаки, особливості становлення в Україні.
4. Основні концепції розвитку правової держави.
5. Принцип народовладдя в діяльності правової держави. Форми здійснення народовладдя в Україні.
6. Елітаристська, плюралістична, партисипаторна теорії демократії.
7. Теорії демократії: теоретико-методологічний та правовий потенціал правової держави.
8. Концепція соціальної держави. Сутність, ознаки та функції соціальної держави.

9. Правова держава: конституційно-правові засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина.
10. Державна влада як різновид політичної влади.
11. Ресурси та функції політичної влади.
12. Співвідношення демократії та політичного режиму.
13. Основні риси політичних режимів.
14. Концепції демократії.
15. Форми демократії в державному управлінні.
16. Співвідношення демократії та політичного режиму.
17. Регіональна та муніципальна влада.
18. Право як регулятор суспільних відносин.
19. Право як регулятор соціальних відносин.
20. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правові засади здійснення.
21. Сила, авторитет та примус у структурі органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
22. Поняття громадянського суспільства, його функції та ознаки.
23. Громадянське суспільство в Україні: сутність, критерії, особливості нормативно-правового регулювання відносин соціальної комунікації людини.
24. Правова ідеологія українського суспільства: потенціал реалізації державної правової політики.
25. Правова політика України: сутність та призначення, політико-правові засоби забезпечення. Ефективність правової політики України: критерії виміру.
26. Політико-правові механізми ідентифікації, запобігання та протидії корупції в Україні.
27. Громадсько-політичні об'єднання в Україні. Групи тиску, лобювання інтересів. Поняття про парламентське лобі.
28. Поняття про політичний конфлікт. Способи запобігання та розв'язання політичних конфліктів.
29. Російсько-українська гібридна війна: сутність, особливості протікання, політико-правові засоби ідентифікації та протидії.
30. Політичні міфи, маніпуляції в політиці: особливості критичного аналізу, спростування та протидії.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік/екзамен із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку/екзамену. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік/екзамен із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку/екзамену не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік/екзамен. Залік/екзамен може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Теорія правової держави». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку/екзамену. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки для денної форми навчання

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	8	8	8	8	8	8	8	7	7	30
<i>Мінімальні бали</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
---	------	-------------------------------	-----------------------

1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	7-9	Добре	вище середнього рівня
3	4-6	Добре	загалом хороша робота
4	2-3	задовільно	непогано
5	1	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

Шкала та схема формування підсумкової оцінки заочної форми навчання

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	20	20	20	20	20
<i>Мінімальні бали</i>	5	5	5	5	5

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	27-30	Відмінно	відмінне виконання
2	20-26	Добре	вище середнього рівня
3	12-19	Добре	загалом хороша робота
4	6-11	задовільно	непогано
5	5	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Батанов О. В. Тенденції розвитку муніципальних прав людини в умовах глобалізації // *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 47-52.
2. Біленчук П. Д., Кобилянський О.Л., Малій М.І. та ін. Е-суспільство: цифрове майбутнє України: монографія / за заг. ред. П. Д. Біленчука. 2-ге вид., переробл. К.: УкрДГРІ, 2019. 292 с.
3. Держава правова // Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І.О.Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2015. С. 69-72.
4. Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Сучасне суспільство як суспільство з деформованою відповідальністю (за працею З. Баумана «Індивідуалізоване суспільство» // *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. «016. № 4(31). С. 71–80.
5. Дубровський Володимир, Лаф Джон. Україна має зосередитися на запобіганні корупції, а не покаранні. Великий антикорупційний аналіз // URL: <https://voxukraine.org/ukrayina-maye-zosereditsiya-na-zarobiganni-koruptsiyi-a-ne-pokaranni-velikij-antikoruptsijnij-analiz/>
6. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / за ред. О. В. Зайчука. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. 546 с.
7. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій // *Право України*. 2017. № 11. С. 142-164.
8. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти. Х.: Віват, 2015. 304 с.
9. Медвідь Ф.М. Проблеми децентралізації публічної влади // Децентралізація публічної влади в Україні у контексті зарубіжного досвіду та євроінтеграційних процесів: колективна монографія / за наук. ред. проф. О.В. Батанова, доц. Р. Б. Бедрія; передмова академіка НАН Ю. С. Шемшученка. Львів: СПОЛОМ, 2021. С. 67-83.
10. Михальченко М., Михальченко О., Невмержицький Є. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз: монографія. К.: ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2010. 615 с.
11. Недюха М.П. Архетипні засади соціологічного дослідження українського суспільства // *Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві*. Матеріали ІV Конгресу Соціологічної асоціації України. Харків, 28-29 жовтня 2021 р. Харків: 2021. С. 358-360 // URL: <https://sau.in.ua/> // <https://www.facebook.com/groups/247049289273669/> // <https://us04web.zoom.us/j/75158218287?pwd=c2kzeTlueWhkMXVwc3JuanZDWUJ1z09>
12. Недюха М.П. Концепт “соціальні відносини” у праві держав-членів Європейського Союзу: пріоритетні напрями адаптації вітчизняного законодавства // *Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації української держави*. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.

- Одеса, Міжнародний гуманітарний ун-т, 10-11 квітня 2020 р. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, «Гельветика», 2020. С. 148-151.
13. Недюха М.П. Податкове законодавство України: шляхи адаптації до законодавства ЄС // *Українсько-німецьке співробітництво у сфері інвестицій: проблеми правового регулювання та практики в умовах економічної інтеграції*: зб. матеріалів науково-практичної конференції / Інститут законодавства Верховної Ради України, Мюнхенський Інститут східноєвропейського права / за заг. ред. В.О. Зайчука. К.: Юрінком Інтер, 2010. С. 174-185.
 14. Недюха М.П. Правова ідеологія українського суспільства: монографія. К.: «МП «Леся», 2012. 400 с.
 15. Поклад В. Сепаратизм в Луганській області: соціально-психологічні передумови. *Кримінологічні дослідження* : Северодонецьк: РІО ЛГУВД ім. Э.А. Дидоренко, 2018. Вып. 10 : Луган. ученые о луган. событиях. С. 88-100.
 16. Правова держава // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін. 2017. Т. 3 : Загальна теорія права. С. 467.
 17. Правова доктрина України. У п'яти томах. Т. 1. *Загальнотеоретична та історична юриспруденція* / В.Я. Тацій, О.Д. Святоцький, С.І. Максимов та ін.; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків, «Право», 2013. 976 с.; Т. 2. *Публічно-правова доктрина України* / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М.П. Кучерявенко та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків, «Право», 2013. 864 с.
 18. Рущенко І. П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога: монографія. Х.: ФОП Павленко О.Г., 2015. 268 с.
 19. Тертишник В. Концептуальні проблеми розподілу влади: до становлення сучасної моделі правової держави в контексті політичної реформи в Україні // *Юридична Україна*. 2003. №3. С. 13-16.
 20. Трансформація правової ідеології у контексті сучасних викликів: монографія / за заг. ред. Н.М. Оніщенко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 472 с.
 21. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін. Вип. 6 (20) / головні редактори д. екон. н. В. М. Ворона, д. соціол. н. М. О. Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 431 с.
 22. Чаплик М.М. Роль та місце злочинного світу у російсько-українській гібридній війні. *Тези доповідей та виступів учасників III Конгресу Соціологічної асоціації України «Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання»* (м. Харків, 12-13 жовтня 2017 року). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 126–127.
 23. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства: підручник: пер. з пол. Львів, 2020. 799 с.
 24. Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction // *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70). № 3. С. 13-19 / <http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/31-70-3>
 25. Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction. Article 2. // *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія:

Додаткова

1. Біленчук П. Д., Близнюк М.М., Кобилянський О.Л. та ін. Електронна цивілізація: інноваційне майбутнє України: монографія / за заг. ред. П. Д. Біленчука. К.: УкрДГРІ, 2019. 284 с.
2. Біленчук П. Д., Кобилянський О. Л., Малій М. І. та ін. Правова соціалізація особистості в сучасному світі: людина, суспільство, цивілізація: монографія / за заг. ред. П. Д. Біленчука. К.: УкрДГРІ, 2020. 204 с.
3. Віконський В.В. Ідеологічна функція права в сучасній правовій системі України // *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 2. Том 4. С. 78- 83.
4. Зимогляд В. Я. Феномен «самоорганізації» в проблемному полі місцевого самоврядування // *Вісник національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 3. С. 247-251.
5. Кульчицький С. «Революція розпаду» 1991 року й наступні революційні спалахи в Україні: закономірності пострадянської динаміки українського суспільства. Революція Гідності: на шляху до історії. *Збірник наукових праць / Відп. ред. І.Пошивайло, Л.Онишко*. Київ: Національний музей Революції Гідності, 2020. С. 169-181.
6. Недюха М.П. Правова ідеологія у контексті парадигми українського державотворення // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2012. № 4. С.5-9.
7. Недюха М. Правова ідеологія українського суспільства: інноваційний потенціал процесу соціальних змін // *Політичний менеджмент*. № 59. 2013. С.86 -94.
8. Погорелова З.О. Природа нормотворчої діяльності української держави // *Правова держава*. 2019. № 36. С. 19-25.
9. Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 19-20 лютого 2016 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2016. 228 с.
10. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2020 : за результатами досліджень 2013–2020 років, проведених у Харківській області : монографія / Сердюк О. О., Бобро Н. В., Щербакова І. В., Кузіна І. І., Даниленко І. В. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 151 с.
<https://doi.org/10.32631/sf2020>

11. Революція Гідності: на шляху до історії. Збірник наукових праць / відп. ред. І. Пошивайло, Л. Онишко. Київ: Національний музей Революції Гідності, 2020. 384 с.
12. Рущенко І.П. Безпекові інститути: еволюційний шлях за роки української незалежності // *Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві. Матеріали ІV Конгресу Соціологічної асоціації України*. Харків, 28-29 жовтня 2021 р. Харків: 2021. С. 118-120 // URL: <https://sau.in.ua/> // <https://www.facebook.com/groups/247049289273669/> // <https://us04web.zoom.us/j/75158218287?pwd=c2kzeTlueWhkMXVwc3JuanZDWUJ1z09>
13. Рущенко І., Рущенко Ю. Кримінальна толпа – інструмент гібридної війни // *Кримінологічні дослідження: збірник наук. праць* / гол. ред. В. Поклад. Луган. держ. універ. внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка; Луган. гуман. центр. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2021. Вип. 11: Війна та злочинність. С. 9-25.
14. Ткачова Н.А. Ідеологічна функція держави та її роль у правовому регулюванні суспільних відносин // *Держава і право*. 2011. Вип. 53. С.21-26.
15. Чаплик М.М. Участь криміналітету у гібридній війні: погляд крізь призму українських реалій // *Український соціологічний журнал*. 2019. Випуск 21. С. 25-36 // <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2019-21-03>
16. Podshyvalkina V., Melnik N. International, National and Humanitarian Dimensions of Security in the Southern Border Regions of Ukraine // *Contemporary Socio-Economic Issues of Polish-Ukrainian Cross-border Cooperation*. Warsaw, 2017. P.138-139.
17. Nechayeva-Yurichuk N. Problems of Cross-Border Cooperation Development along the EU External Borders // *Eurolimes*. 2019. No 27-28. P. 279-294.
18. Nechayeva-Yurichuk N. The Challenge of Interethnic Coexisting in Europe at the Beginning of the XXI Century: The Political Dimension // *Analele Universității din Oradea. Relații Internationale și Studii Europene*. 2019. No 11. P. 153-164.
19. Nediukha M.P. Criticism as a Concept of Classical Science and a Social Phenomenon of Civil Society: the Potential of Constitutional and International Law (As Exemplified by the Ukrainian Society) // *Theoretical and practical aspects of modern jurisprudence development: the experience of European countries and prospects for Ukraine : collective monograph* / V. M. Bevzenko, V. A. Bortnyak, K. V. Bortnyak, O. Yu. Busol, etc. Lviv-Torun : Liga-Pres, 2019. P. 262-283.

Інформаційні ресурси

1. Про Доктрину інформаційної безпеки України // Указ Президента України від 08.07.009 № 514/2009 // URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>.
2. Дмитрієв А. І. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів // URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...

3. Доктрини морально-психологічного забезпечення військ (сил) в об'єднаних операціях // URL: <https://dovidnykmpz.info/zagalni/doktryna-moral-no-psykholohichne-zabezpechennia-viys-k-syl-v-ob-iednanykh-operatsiiah/>
4. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України // URL: <https://www.kmu.gov.ua>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень // URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України // URL: www.rada.gov.ua.
8. Офіційна веб-сторінка Президента України // URL: www.president.gov.ua.
9. Офіційна веб-сторінка Кабінету Міністрів України // URL: www.kmu.gov.ua.
10. Офіційна веб-сторінка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // URL: www.mon.gov.ua.
11. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України // URL: <http://www.ccu.gov.ua>
12. Троян В. Кримінальний фронт гібридної війни проти України // *Дзеркало тижня* // URL: <https://zn.ua/ukr/internal/kriminalniy-front-gibridnoyi-viyni-proti-ukrayini-.html>
13. Dzudsati V . Geographies of hybrid war: rebellion and foreign intervention in Ukraine // URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2020.184989>
14. Ipsos Global Advisor в Україні. Сприйняття загрози COVID-19 // URL: https://ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2020_07/ipsos_global_advisor_ukraine143-2_covid-19_0.pdf
15. Hadzhiev B. Enablers of hybrid warfare: The Bulgarian case // URL: https://www.jois.eu/?576,en_enablers-of-hybrid-warfare-the-bulgarian-case
16. Haslam N., Loughnan S. Dehumanization and Infrahumanization // URL: <https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-psych-010213-115045>
17. Hoffman F. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars // URL: <https://potomacinstitute.org/reports/19-reports/1163-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>
18. Hoffmann J., Hawkins V . Communication and Peace: Mapping an emerging field // URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=esOgBgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA120&dq=how+the+image+of+the+enemy+is+formed+during+the+war&ots=IdERjt7uBO&sig=Sfh8HU9DgIF9dO1TJFL-5oaZDVw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
19. Lanoszka A. Russian hybrid warfare and extended deterrence in eastern Europe // URL: https://www.researchgate.net/publication/290507166_Russian_hybrid_warfare_and_extended_deterrence_in_easter_in_Europe
20. Schroefl J., Kaufman S. Hybrid Actors, Tactical Variety: Rethinking Asymmetric and Hybrid War // URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1057610X.2014.941435>
21. Serdyuk A., Shilston T. G., Sokurenko V. Sociological monitoring «Public safety and trust to law enforcement agencies» as a step to developing Community Policing in Kharkiv region // *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series*

- «Sociological studies of contemporary society: methodology, theory, methods». 2017. Vol. 39. P. 194-201 // URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/1526>.
22. Social Science Research Network // www.ssrn.com
23. Volpato C., Andrighetto L. Dehumanization // URL: https://www.researchgate.net/publication/276085306_Dehumanization